

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nr. 5
MAJ
1971

Der lægges blomster i Ryvangen den 4. maj.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, 8700 Horsens.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men i øvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øget aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. – Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var blevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande – og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand:: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Borgergade 23B, 8700 Horsens.
Tlf. (05) 62 39 91

Næstformand:: General Fl. B. Larsen, Bruxelles, Belgien.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, 1169 København K. Tlf. (01) 11 65 55.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Tlf. skolen 10 54 21, privat 10 41 28.

Politiassistent S. Julsgaard Larsen, Boeslundevej 1, 2700 København, Brønshøj Tlf. (01) 71 72 72.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skreddermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63,
2400 København NV. Tlf. (01) 34 95 60

Afdelingschef, civilingeniør
Mogens Dyre, Gildbækhus,
6430 Gildbro pr. Nordborg
Tlf. (044) 5 12 32

Overpostbud E. Holger Grome,
Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup
Tlf. (01) 50 33 86

Alberti Hansen, Arildsgård 41,
2700 Kbh. Brønshøj. Tlf. Bella 3162

Bankprokurist Olav Holst, Bengtstasvej 6,
2900 Hellerup. Tlf. HE 7750

Rektor Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Århus V. Tlf. (06) 15 48 05

Direktør G. Jespersen,
Herning Klædefabrik, 7400 Herning
Tlf. (07) 12 11 84

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
5200 Odense V. Tlf. (09) 12 66 03

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, 8000 Århus C
Tlf. (06) 27 04 28

Arkitekt Ove Chr. Lembcke,
Brødregade 19, 8900 Randers.
Tlf. (06) 42 51 30

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 9, 8000 Århus C.
Tlf. (06) 13 57 23

Førstelærer P. E. Mahler, Fåborgvej 5,
5631 Ebberup. Tlf. (09) 74 12 15

Dr. Børge Næsted, Hviding st.
pr. 6760 Ribe. Tlf. (05) 44 53 33

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
9000 Hasseris, Ålborg. Tlf. (08) 12 64 51

Sognepræst Poul Riis, Præstegården,
Herrestræde 1, 4200 Slagelse.
Tlf. (03) 52 05 33

Bladet »PIGTRÅD«

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

ANNONCER:

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Grenågade 14, 2100 København Ø. TRia 888 (kontortid 10–12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 5 55 38.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettets og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION:

Ansvarshavende redaktør: skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpressefor-ening), Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen: 10 54 21. Privat 10 41 28.

TRYK:

scanpress offset
ravnshøjsgade 21 B – 2200 kbh. n

INDHOLD

En kampens og fredens mand . . .	83
Runde dage	83
Ryvungen blev husket	85
Da russerne erobrede Berlin II . . .	89
Ville gøre det igen	91
Neuengamme	93
De erhvervshæmmede	99
Dagbogsblade	100

EN KAMPENS OG EN FREDENS MAND

Martin Niemøller på besøg i København
vandt sig påny en øget veinekreds

Niemøller talte i København den 23. april.

Nå, undskyld! Jeg går ud fra, at De ved, hvem han er, men det kan man ikke sådan uden videre i dag.

Det blev jeg klar over forleden, da jeg omtalte ham til den allerførste, jeg traf efter samværet.

– Hvem er han, blev der spurgt?

Men det kan tilføjes, at alle de øvrige, jeg har nævnt navnet for, vidste noget om ham.

Martin Niemøller var i lange tider efter nazismens magtovertagelse en af de tyskere, hvis skæbne millioner fulgte med spænding.

Hitler overtog magten i Tyskland den 31. januar 1933, og han mødte da en modstand, som han slet ikke havde regnet med. Det var en modstand fra folk fra den evangeliske kirke. De holdt fast ved bekendelsen, og retningsgivende blev i høj grad befalingen om at gå ud i alverden og gøre alle folkeslag til Jesu disciple.

Der skete med disse ord en ligestilling af alle nationer, alle racer, alle kulører, og derfor måtte Hitlers dødsdom over jøderne være forkert, ligesom hans fremhæven af arierne på andres bekostning måtte være i strid med kirstendommen, der intetsteds taler om noget herrefolk.

I 1933 blev Martin Niemøller præst i Dahlem ved Berlin, og her blev han en af hovedmændene i bekendelseskirkens modstand mod Hitler.

Partispioner i kirke

På sin københavneraften fortalte han, at partispioner gennem lang tid fyldte op i kirken i Dahlem, og at det glædede ham, at de fik et par gode ord med på vejen.

Men en dag faldt hammeren. En proces indledtes, dirigeret af politisk udnævnte dommere, men blandt vidnerne var der pragtfulde eksempler på mod og uforfærdethed.

En dag stod således rengøringsassistenten fra menighedshuset i Dahlem for nazidommeren. Han fandt det for døgtigt, at der i menighedshuset sådan gang på gang kunne samles store kredse uden forudgående agitation med plakater og avisreklamer.

– Hvad bestiller De dog, snerrede dommeren.

– Vi hører om Jesus, lød hendes svar.

– Ham kender De jo ikke noget til, for De er jo ikke teolog . . .

– Jo, lød svaret. Jeg kender ham, for han bor inden i mig.

Nazidommeren var lamslået. Han vidste ikke, hvad han skulle svare.

Årelang indespærring

Niemøller blev så »gjort kold«. Han og hans gode ven, medhjælperen, juristen blev sendt til koncentrationslejren Sachsenhausen, ikke langt uden for Berlin. Herfra førtes han senere til et årelangt ophold i Dachau ved München.

Selv om Niemøller var en slags »Ehrenhäftling«, levede han dog under koncentrationslejrens gigantisk psykiske pres, hvor hver dag måtte leves, som var det den sidste, og hvor ekkoet fra millionerne af ofre gjorde hver dag til en tung byrde.

Ingen andre end hans kone måtte komme på besøg, og deres samtaler måtte kun handle om rent personlige forhold, og de blev naturligvis overvåget.

Selve dette at være leder af en kirkekamp uden at have muligheder for at

Runde dage

Politiassistent i Glostrup, Arne Bengtsson, Glostrup, fylder 50 år den 11. juni. Han har været i Neuengamme og Buchenwald.

*

Den 18. juni fylder Folmer Visholm, Sjælør Boulevard 129, Valby (tidl. Frøslev) 50 år.

*

Alfred Jørgensen (Røde Orm), tidl. Ålborg, nu København, (Stutthof) 60 år den 19. juni.

deltage personligt i den, må have været forfærdeligt.

På talerstolen var Niemøller herligt fri for arrogance. Hans måde at føre tingene frem på var nærmest præget af mildhed.

Vi fik at vide, at han ikke gerne talte om de tolv Hitler-år. Han havde kun oplevet de fire af dem som fri mand – og de fleste tyskere taler ikke gerne om disse år, føjede han til.

Han var tilfreds med, at han ikke var en fri mand, da attentatet på Hitler fandt sted, for ellers var mistanken om meddelagtighed let faldet på ham og hans kreds, og som udpræget pacifist tog han afstand fra anvendelsen af voldsmetoder.

Som nettet strammedes, blev bekendelseskirken en undergrundsbevægelse

Nr. 7 Kronvildt i Trend

8 dejlige billeder

Vor største nulevende dyremaler, kunstneren Leif Ragn Jensen, har malet 8 vidunderlige billeder, hvoraf De ser to her. De øvrige seks er:

- Nr. 1 Råvildt i skovkanten
- Nr. 2 Gråænder en forårsdag
- Nr. 3 Engelske settere i marken
- Nr. 4 Regnsøver i Værneegnene
- Nr. 5 Svaner over Vejlerne
- Nr. 6 Edderfugle over Århus-bugten

Reproduktionerne er fremstillet i seksfarvet offsettryk. Pris for hele serien, 8 stk., 72 kr. + porto. Pris pr. enkelt billede 20 kr. + porto. Størrelsen er 30×42 cm. Send bestillingskortet i dag. Portoen er betalt.

Nr. 8 Agerhøns en vinterdag

Venlig hilsen

**Grønvald-Fynbos
Forlag**

BREVKORT

Bestillingskort

Undertegnede bestiller herved:

.... stk. mapper med 8 billeder af Leif Ragn Jensen à kr. 72,- + forsendelsesomkostninger.

.... stk. billeder nr. 1-2-3-4-5-6-7-8 (overstreg de ikke ønskede nr.) à kr. 20,- + forsendelsesomkostninger. Billederne fremsendes pr. efterkrav.

Navn .....

Stilling .....

Adresse .....

**Grønvald-Fynbos
Forlag**

8800 Vammen
pr. Viborg

Post-
besørges
ufrankeret
(modtageren
betaler
porto)

200

og samtidig blev den et samlingssted for al organiseret modstand.

Da Niemøller har doktorgrad, kunne man nok have forventet en portion teologisk filosofi, men han samlede den aften al sine teologi i navnet Jesus. Han nævnede nok navnet en halv snes gange. Dette kunne godt virke som en hilsen fra de tolv års kamp, da det gjaldt om at gøre begreberne klare og tydningen ukompliceret.

Det faldt i min lod at sidde som tysk fange i Danmark og i Tyskland under besættelsen i 1½ år, og det kan somme tider være sådan, at der er et arbejde forbundet med dette at holde også af tyskere, men det slog mig, at her følte jeg intet skel, men ligefrem samklang i en følelse af, at han og jeg havde kæmpet for stort set det samme.

Ryvangen blev husket 25.000 stævnedede til Mindelunden på Danmarks Befrielsesaften.

4. maj-dagen blev fejret Danmark over for 26. gang.

Mangfoldige steder tændtes levende lys i vinduerne, og rundt omkring samledes man for i fællesskab at genopleve noget af den glæde, der var hos alle den 4. maj 1945.

Det mærkedes dog tydeligt, at den agitation, der blev ført sidste år, og delvis blev gentaget i år, bar frugt. Det var jo en agitation for at sætte punktum for dagens festligholdelse med 25-året, altså i 1970.

Flere end ellers ved peletonerne

Der var derfor i år langt større spænding forud for 4-maj dagen i Ryvangen end ellers: Ville de mange svigte, eller er dagen så fast mejslet ind i bevidstheden, at man ville slutte op om Ryvangen, uanset pressens fortien eller modarbejden.

Det gik, som vi havde ventet: Mindst 25.000 besøgte Ryvangen i den vidunderlige 'majaften, hvor naturen ligesom anstrengte sig for at skabe yderligere skønhed i Danmarks mindelund. Den kolossale strøm af gæster kulminerede mellem 19 og 20.

En fremragende gesandt

Man følte den aften, at man stod overfor en mand, der er en personlighed. Han havde mod til at sige nej, men han havde også et alternativ. Herrefolksdyrkelsen erstattet med et livssyn og et menneskesyn, der ønsker fred, frihed og menneskeværdige kår for alle jordens nationer og racer.

For det nye Tyskland er Niemøller en gesandt, der har vundet indpas lige fra 1945 til i dag. Dette må vurderes højt, da dørene jo efter 1945 gik på trange hængsler, når det gjaldt kommunikationen mellem tyskere og nabofolkene.

Han er banebryder både for mellemfolkelig forståelse og for mellemfolkelig kommunikation. Mon ikke forklaringen på hans hemmelighed findes i, at han har ønsket at være evangeliets tjener.

Johs. Fosmark.

Sindet stemtes til højtid og alvor af stedet og dets særegne atmosfære. Concord spillede smukt, og Radiodrengekoret lod deres klare, lyse drengestemmer klinge, ud over parken. Flere end ellers fandt vej til peletonerne — og det skabte for de mange en rigere aften.

300 buketter

Som sædvanlig lagde Kammeraternes Hjælpefond 300 buketter ved gravene og ved mindepladerne. Medlemmer af De Erhvervshæmmede stod æresvagt ved monumentet, ved pergolaen og ved KZ-fangerens grave.

I det følgende lader vi blikket glide rundt i Danmark og giver nogle glimt fra dagen.

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen
til de syge

Vi må se fremad og påtage os frihedens forpligtelse.

Lysfest for 26. gang i Haderslev med mange tusinde deltagere.

HADERSLEV. For 26. gang blev der holdt lysfest i Haderslev til minde om befrielsesaftenen, et tegn på, at befrielsestraditionen i grænselandet stadig lever. Der var tusinder af mennesker i byens gader. Lysfest-traditionen vil holde sig også i de kommende år, det tør man roligt gå ud fra, da et stigende antal unge møder frem.

Ved højtideligheden på kasernen bød oberst R. M. Larsen, velkommen, til de mange mennesker, der havde samlet sig på kasernepladsen. Han mindedes dem, på hvis ofre og død den genvundne frihed bygger.

— Det vil imidlertid være at svigte disse mennesker, hvis vi ikke også så fremad og påtog os frihedens forpligtelser, sagde obersten.

I sin festtale kom generalmajor H. A. I. Pedersen, Vestre Landsdelskommando i Århus, også ind på befrielsestraditionen.

— Der er ikke noget at sige til, at man nogle steder holder helt op med at fejre 4. maj, sagde generalmajoreren. Det er imidlertid også forståeligt, at man netop her i landsdelen, hvor man kun en generation tidligere stemte sig hjem fra en meget længere besættelse, endnu nogle år finder værdi i at ofre en times tid på at samles og sige tak for, at det endda endte så godt til sidst.

Der kan endnu i dag findes ideologier, advarede generalmajoreren, hvis tilhængere har en fanatisk tro på, at gennemførelsen af deres ideologi er det for menneskeheden eneste saliggørende, og som derfor — ligesom nazisterne var det — er parate til at bringe ethvert middel i anvendelse for at få magt til at gennemtvinge deres »velsignelsesrige» ideologi.

Selv her i landet er der enkelte, der giver udtryk for et ligefremt had til samfundet og folkestyrets mænd og håber på revolution. Revolution i et folkestyret land kan kun blive diktatur. Den lille klike der får magten vil sikkert kalde det frihed. mens folket vil mene noget helt andet.

— Og de unge, sluttede H. A. I. Pedersen sin tale med en appel til ungdom-

BROAGER TRÆLASHANDEL OG TRÆVAREFABRIK A/S

BROAGER

G. SALICATH & CO.
STRANDAGERVEJ 23 . 2900 HELLERUP
TELEFON (0143) HELRUP 9883 . TELEX 2514
TELEGRAMADR.: SALICATHTRADE

KNUD OLSEN

Vognmand

Amansvej 11 — Herfølge

men. Det må være muligt at få dem til at styre deres utålmodighed og indse det uomgængelige i det ærlige, seje arbejde for en kontinuerlig udvikling i folkestyrets ånd. Det må være muligt at begejstre dem for et virke inden for folkestyrets rammer frem mod en verden, som er værd at leve i for alle mennesker.

Lysfesten sluttedes af borgmester H. C. Carstensen, Haderslev, der bragte en tak til alle deltagerne og arrangørerne.

Vi glemmer næppe

Menigheden i Brande samledes til minddegudstjeneste i anledning af Danmarks befrielse. Kirken var smukt pyntet med forårsgrønt og med levende lys. Højtideligheden blev indledt med salmen »Den signede dag». Pastor E. Rasmussen talte ud fra ordene i Paulus evangeliet »Din naade er mig nok».

— Der er sket **store** forandringer i de 26 år, der er gået siden befrielsen sagde pastor Rasmussen bl.a.. Vi ældre glemmer vel næppe den dag, da befrielsen kom til os, mens andre folkeslag fik en anden skæbne, nogle blev helt udsløttet.

Pastor Rasmussen mindedes dem, der øvede en indsats for frihed og fred, så vi i dag kan leve i vort fædreland som frie mennesker, der frit kan tænke, tro og tale og leve som sande frie mennesker.

Kirkens sangkor sang, ledet af organist Grønvald Nielsen, »En lærke letted» og »Kongernes konge», og ved mindegudstjenestens afslutning sang man »Altid frejdig».

I Frøslev

I Frøslev-lejren var der adgang fra 19-21. Der var bl.a. besøg af et større selskab fra Fredericia.

Der vistest to nye film dels om Frøslev sogn dels om Hærvejen.

Også mange fra egnen benyttede lejligheden til at besøge lejren, hvor der hvert år har været mindehøjtideligheder i anledning af befrielsen.

Opgør med »Dansktoppen»

Ved en smuk frihedsfest på Balle Ungdomsskole, samledes eleverne og egnens befolkning.

Overalt, ude som inde, var der lyst op på forskellig måde. Man sang til indledning Helge Rodes »Som en rejselysten flåde», hvori bl.a. forekommer linjerne »Eget brød til egen dug Dybbøl mølle malen».

— Det er netop — sagde forstander A. Andersen — 50 år siden, at digteren skrev denne smukke sang som et led i sit skuespil »Moderen». Der er måske en og anden her i forsamlingen, der er så meget med på noderne, at det klinger genkendende i øret. Nogen tid har der nemlig været en melodi på Dansktoppen, hvori det hedder »Der er noget galt i Danmark, Dybbøl mølle maler ad helved til». Uge efter uge indterpes sligt gennem radioen og grammofonselskaberne.

Jeg synes, sagde forstanderen Andreas Andersen videre, at det er så fundamentalt forkert, som det her er sket, at man håner det samfund, vi ser for os, og det, der gik forud, og som vi andre har måttet bygge videre på, og som det må være i alles interesse at gøre endnu bedre.

Forstanderen nævnte begivenhedernes fra krigsårene og læste forordet til bogen om Hvidsten-gruppen, hvori hele baggrunden for 9. april 1940 blev ridset op.

Senere på aftenen læste forstanderen et af brevene fra den unge Aars-student og stud.theol. frihedskæmperen Chr. Ulrik Hansens breve, nemlig et afskedsbrev til moderen, da han har fået sin dødsdom af Gestapo, et brev, som han kaldte »Så bliver da tro, håb og kærlighed».

— De døde forpligter os ved de drømme, de havde om fred, frihed og en bedre fremtid. Vi kan måske ikke lave et idealsamfund hvem kan det, men vi kan søge at bygge noget godt og sundt op. mente forstanderen.

Ind imellem fortalte redaktionssekretær Johs. Rasmussen, Vejle, egne oplevelser fra besættelsesårene i København, en tid, der for ham bl.a. endte i Frøslev.

Et lille pigekor på skolen sang meget smukt Mads Niensens frihedssang »En lærke letted».

Strejke i Århus

Den smukke tradition med at tænde levende lys i vinduerne 4. maj til minde om denne majaften i 1945, da den danske stemme fra London meddelte, at tyskerne i Danmark havde kapituleret og det tyske åg var brudt, holdes stadig i hævd — måske ikke i så stort omfang som tidligere. På kirkegårdene mindedes frihedskampens ofre Bl. a. på Vestre Kirkegård, hvor Århus Afdelingen af Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen og Foreningen Gestapofanger sænkede fanen og nedlagde kransen ved mindemuren for de, der døde i de tyske koncentrationslejre.

På samme kirkegård lagde Flyvevåbnets Soldaterforening kransen på den engelske flyvergrav.

Det vakte pinlig opmærksomhed at 4. Maj Kollegiet i Århus ikke havde et levende lys i vinduerne. Baggrunden var, at de 60 unge på kollegiet på denne kedelige måde ville markere en uenighed, der består mellem kollegiets bestyrelse og Kollegierådet om forskellige økonomiske dispositioner på kollegiet.

Selvfølgerlig skal de unge have lov til at demonstrere, det var blot en kedelig dag, de valgte.

**STØBERI-, SPECIAL-
& MASKINARBEJDERNES FORBUND**

Frederiksberg

KARL VALLA

Butiksinventar

Bygmestervej 1 - København NV

Moseby EMBALLAGEFABRIK
Moseby pr. HORBELEV.

Bussers Kro

v/ Ernst Aa. Kyndling

Kingsgade 4 - Kbh. V

Tlf. 31 52 59

- et virkelig hyggeligt mødested

Vand Varme Sanitet

Blikkenslagermester

Ole Thorstein Thomsen

84 18 98

DRONNINGLUND

Fuld kirke

I Sommersted Kirke blev der om aftenen holdt en mindegudstjeneste og der var pyntet med lys i vinduerne og bøgerne. Pastor Fr. Gaarn Larsen talte for et fuldt kirkerum – og det var væsentligst unge – ved en kort og enkel andagt.

Gaarn Larsen tog sit udgangspunkt i salme 126 vers 3, »Herren har gjort store ting imod os, og vi blev glade».

Præsten sagde, at den største ting, som er

sket i Danmark, var da Ansgar satte foden på dansk jord. – Siden har det været gave efter gave. I dag tænker vi særligt på befrielsen. Han omtalte befrierne, bl.a. amerikanerne, og den hetz, de i dag er udsat for, og præsten sluttede:

– Nu, da vi er blevet frie, er det, vi hører mest om besættelse. Studenterne er gået i spidsen og mange følger i deres spor. Fortsætter denne udvikling, ender vi med et gades parlament og i kaos. Hvad er det, der er galt – næppe mangel på frihed eller de nødvendige penge. For mig at se, er det det kristne syn på statsmagten, der mangler.

Da russerne erobrede Berlin

Jeg stavrede rundt og standsede forundret, med genkendelsens smil, foran et stykke jernstakit, hvis støbte ornamenter, spidse pigge og løvkrøllede rosetter fik mit hjerte til at banke lidt kraftigere, som havde jeg pludselig mødt en gammel kæreste. Jo, det var stakittet foran vor lille forhøje, de ti meter rullesten, pæne, taks og hortensier, jeg kunne se fra vort vindue, når jeg læste mine lektier, og jeg skyndte mig så, alt hvad jeg kunne, hen til mine forældre, der efter udbombningen var flyttet til nogle bekendte.

Jeg fandt dem i et halvmørkt værelse. I stedet for glasruder var der fastnaglede brædder. De havde tændt nogle stearinlys og allerede længe ventet på mig.

Den ene stue gjorde det ud for en hel lejlighed. Der var to senge, bord og sofa, endda et stort spejl og et mørkt, grimt skab. De gamle mennesker havde spinket og sparet sammen til denne store dag. På bordet dampede kartoflerne, lidt kød var der og bagefter rigtig kaffe.

I værelset sad der en gæst, ingeniør Thiele. Jeg kendte ham fra Gestapos kælderfængsel i Prinz Albrechtstrasse. Han havde konspireret med kommunisterne, var kommet til en lejr i Polen, sluppet levende derfra og havde holdt forbindelsen vedlige med mine forældre. »Jeg skal være soldat«, var hans første ord. »Hitler har brug for alle, selv højforrædere«.

Vi lo, fejrede gensynet og besluttede allerede næste morgen at foretage en ekspedition til Fürstenwalde for at opsoge den antinazistiske godsejer. »Russerne skal stå tæt ved byen; men der er ingen kamp for tiden«, fortalte Thiele. »Fronterne er stivnede«. Måske har vi held med os«, svarede jeg, »så vi bliver overhalet og hentet af en russisk kampvogn«.

Spadseretur til fronten

Næste dag begyndte så vor besynderlige spadseretur til fronten. Thiele var til uvurderlig hjælp for mig. Han vidste, hvad og hvor meget man kunne tillade sig i det kaotiske samfund, jeg var skyllet ud i.

Hver dag bragte nye, farlige forandringer. Vi måtte handle hurtigt. Det lagde jeg mærke til, da vi sad i S-toget i retning mod øst. Togene kørte med præcisions indtil sidste øjeblik. De var overfyldt med folk, der forlod Berlin for at søge tilflugt hos slægt eller venner ude på landet. Man kunne se det på de kufferter og bytter, de slæbte med sig. Men de måtte skjule deres sande ærinde, når feltpolitiet kom for at efterse legitimationerne.

Jeg fremviste min skrivelse fra Plötzensee – og hver gang lod der en lille formaning: »Der mangler stempel fra værnemagtens kontor. De bør melde Dem omgående!«.

Fürstenwalde, en lille industriby midt i de store fyrreskove, var overfyldt af

mænd, der samledes i lokaler, på skoler, i gymnastikhaller, i nødtørftigt opbyggede barakker til »folkestormens« enheder, altså bevæbnede civilister, der skulle gøre modstand, så snart russerne angreb byen.

Tyske rygter om hemmelige våben

Det var en ejendommelig fornemmelse som ikke deltagende tilskuer, der dog hvert øjeblik kunne blive pågrebet af et amokløbende bureaukrati, at slentre igennem denne by, høre kommandoråb, se mændene vrangvillige og tavse flokkes omkring dem, der fortalte de nyeste rygter om det »hemmelige våben«, som i sidste øjeblik skulle gøre det af med de fremtrængende russiske tropper.

Vi gik dog uanfægtet – som var vi skuespillere, der udførte en rolle, alle respekterede – hen imod byens udfaldsvej mod øst. Der var hverken kontrol eller soldater. Det varede ikke længe, så stod vi med et landkort i hånden på en sandet vej i skoven. Jeg lukkede øjnene og lyttede. Så sent som i går havde jeg siddet i min celle i Plötzensee.

Overgangen var næsten for brat, en følelse af utrolig lykke sprængte ligefrem mit korporlige hylster og lod mig blive til ét med blæstens orgelbrus, der bølgede hen over de uendelige nåleskove mellem Oder- og Spreefloden.

Man bør elske livet

Som unge vandrefugle havde vi gennemtravet denne tungsindige ensomhed, i tykningen lugtet til svampens duft, brændt vore lejrbrål på Sct. Hansaftener på højderne. Venner fra den gang, hvor var de henne nu? Flygtet, slået ihjel, gået over til hagekorset? Jeg levede – måske var jeg hængt som desertør i morgen.

Men hele livets fylde trængte ind i dette ene skønne øjeblik, da blæsten strøg hen over os som et farligt og samtidig fløjsblødt rovdyr. I dette flygtige minut følte jeg, at man bør elske livet, hvad det end byder på.

Vi kom forbi et skovriderhus. Hønsene kaglede, en hund gøede, vinduerne grønne skodder funkede i sollyset. Vi bad om vand bare for at komme i samtale med beboerne, og en venlig kone bragte os endda en slurk mælk. »Russerne?« sagde hun. »De har været

HJØRRING TRÆSKOFORRETNING A/S

*

Torholmsvej 6
Hjørring

Peter E. Jensen

Vognmand

ALGADE 23 - SÆBY

Hammerum Efterskole

(Herring-egnen)

KOSTSKOLE
v. Hans Appel

7420 Hammerum

Johs. SCHOU A/S

FARVE- & LAKFABRIK

Vamdrup

Vor indbyrdes samtale – også det lyder i erindringens famlende tag helt urealistisk – var drejet ind på filosofiske spørgsmål: Ingeniøren hævdede, at vore naturgivne sanser var unøjagtige, registreringsapparaterne arbejdede meget bedre. En tankegang, der var og er mig meget imod, så vi kom op at skændes, indtil vi foran en landsby blev standset af en rød plakat: Strengt forbudt at gå videre. Her begynder frontlinien!

Nå, så måtte man jo vende om. Vi gik dog alligevel ind på det forbudte område for at spørge efter den antinazistiske gårdejer. Der var dog ingen, der kendte ham – og min mistanke om, at hans »nevø«, en let psykopatisk fange, havde narret mig for at få et stykke tørt brød og en ekstra cigaret, blev bestyrket på en ret uhyggelig måde.

Vi spurgte og spurgte og blev omsider klar over, at vi var blevet ofre for en ganske simpel løgn.

Mismodige begyndte vi tilbagetoget. Vi nåede Berlin igen – og jeg vidste mere end de fleste om, hvor let denne såkaldte frontlinie kunne gennembrydes. Den var en fiktion. De tyske tropper samledes i byen. Barrikader blev bygget og folkestormen indkaldt.

Næste dag blev jeg standset midt i Berlin, på Unter den Linden. En kriminalbetjent undersøgte mine papirer og pegede så med et tørt smil på en lygtepæl. En mand dinglede dér, hængt. På hans bryst et skilt: »Sådan går det med desertører!« »Vil De lide hans skæbne?« spurgte han. »I Deres sted ville jeg skynde mig hen til værnemagts kontor«. Hvad jeg så gjorde.

her allerede med en rekognoseringsvogn. De mødte hverken modstand eller soldater, så de vendte om igen. De kan komme når som helst«.

Senere fandt vi en tegning i sandet. Der stod på tysk: »Her standsede og vendte en russisk panserbil«.

»Storslået«, sagde Thiele, »måske

kommer de lige nu – og tager os til fange«. Vi udmalede os scenen, indtil vi virkelig troede på det – og stod forskrækket, hver gang en motorlyd hørtes.

Vi kom så ud til åbne marker. Mænd og kvinder var ved at pløje, og over dem krydsede sovjetflyvere. Vi kunne tydeligt skelne hammer og segl på understellet. Engang imellem knitrede maskingeværssalver, når tyske jagere nærmede sig – og man gik hurtigt i dækning.

Synet af fredelige landmænd forekom som en fantastisk drøm

Alt syntes dog normalt, næsten fredeligt, og for mig, der kom fra de dødsdømtes fængsel, fra skafot og henrettelser, var dette syn af fredelige landmænd, gårde og blomstrende engdrag som en fantastisk drøm. Man kniber sig i armen: Er det nu virkelig sandt? – Denne utrolige virkelighed!

(Fortsættes)

Jeg ville gøre det igen — Siger aut. vand- og gasmester Johs. Loft, Århus, der fem måneder i Neuengamme var med at redde mange kammeraters liv.

Af Georg Andrèsen

Ingen har nogensinde kunnet få gasmester JOHS. LOFT, Århus, til at fortælle offentligheden hverken om sig selv, sin private virksomhed eller om sin deltagelse i frihedskampen, som kostede ham 16 måneder i tysk fangenskab, deraf de fem i Neuengamme.

Nu, han bliver 70 år – 28. maj – har han bøjet sig og åbnet lidt for, hvad der skete den gang.

Det sker på den sobre maner, som er hans kendetegn. Johs. Loft er født åben, regulær og trofast, hvad enhver der blot een gang har mødt ham ved. »Overflødhederne«, »pynten« om man vil, har vi hentet andetsteds fra, først og sidst hos fangekammeraten tandtekniker LEO KÆRÅ, der delte lod hele vejen med Johs. Loft og en tredie daværende århusianer, cand. pharm. CARL M. BERTELSEN – »Bertel Morfin«, nu København.

Det var i 1943, at Johs. Loft trådte ind i modstandskampen ved at åbne sit hjem, da Carl Bertelsen en dag stillede hos ham med en faldskærmsoldat.

Johs. Loft

Kort efter trådte han, efter et besøg af Peter P. Rohde og Niels Bredsdorff, også ind i blad-fronten.

13. januar 1944, tidligt om morgenen, skete katastrofen. Gestapo vækkede familien Loft. Efter at næstkommanderende i Århus Rothenberg havde sat et par til at passe familien, ilede han sammen med øverstkommanderende Schwitzgebel til Leo Kærås hjem i Risskov, som blev stormet – med det resultat, at Switzgebel personligt dræbte den unge engelskfødte fru Doris Kærå, mens Rothenberg sårede hendes mand. Mens man rensede »op« og bragte den sårede på hospitalet, ilede Rothenberg til Lofts, der begge blev arresteret. Fru Loft slap med fem uger. Johs. Loft måtte vente til befrielsen.

Efter to måneder i Århus, blev han ført til Vestre Fængsel, hvor han sad i otte måneder, hvorpå han via en måned i Frøslev endte i Neuengamme. I »sel-skabet« samme dag var både Kærå og Bertelsen.

– Det var Bertelsen, der »åbnede« de muligheder, som vi tre fik for at hjælpe kammerater i nød, fortæller Leo Kærå.

Hammerum Efterskole

Forstander H. Appel

*Oplev et højskoleforhold med et videre
studium for øje*

7420 Hammerum

Værn om naturen!

O. + P.-K.

SPAREKASSEN HADERSLEV

NØRREGADE 21
6100 HADERSLEV
TLF. 045 - 26633

**Værn om vor
smukke natur!**

L.V.P.T.

K. Jørgensen

Silkeborg

»Bertel-Morfin« blev kommanderet til at rydde op i det apotek, som sammen med en tandklinik, var indrettet i SS-lejren. Han blev hurtigt »populær« hos fangevogterne, fordi han jo kunne lave likører af apoteker-spritten og det benyttede han kynisk til at hjælpe også vi andre og flere med os. Jeg blev ansat på tandklinikken og Johs. Loft fik overdraget uddelingen af Røde Kors pakker med mad og klædevarer, som kort efter vor ankomst begyndte at indtræffe regelmæssigt.

Foruden at sørge for en strengt retfærdig fordeling af Røde Kors-gaverne lykkedes det Johs. Loft at få adgang til de såkaldte »døde-pakker«, altså de Røde Kors-forsendelser, som kom til døde kammerater, som det var lykkedes os at undgå at få opført på listerne. Herved kunne han hjælpe utallige, der trængte. Desuden fordelte han via Bertelsen medicin og medikamenter til trængende kammerater, naturligvis »organiserede« fra apotekerne dels i SS-, dels i fangelejren.

Vi var genialt, heldige og Johs. Loft var den helt rigtige mand til opgaven, han havde et vågent og skarpt øje for, hvor medikamenter, mad og klæder bedst burde placeres. En pragtfuld kammerat, retsindig og med vågne øjne.

Det skyldes ham, at mange overlevede, som ellers ville have været dømt til døden.

Loft selv, helt enkelt:

— Min særlige stilling, fremkaldt af Bertelsen og Kærå, gjorde, at jeg kunne færdes frit overalt i fangelejren og derved få kontakt med og mulighed for at hjælpe kammerater.

4. maj 1945 var Johs. Loft efter fire dages gennemgangsophold i Frøslev og et par dage i Møgelkær med færgen på vej til Sverige, da meddelelsen om Danmarks forestående befrielse kom og fangerne fra Neuengamme blev løsladt.

— Jeg nåede hjem 5. maj og kunne straks gå i arbejde. Jeg havde udover en »scheisse-tun« på nogle dage i starten, overhovedet ikke haft en sygedag og fik intet mæn efter de seksten måneder. Men naturligvis — nerverne kunne jo spille et puds engang imellem. . .

— Har du aldrig fortrudt, du gik ind i modstandskampen?

— Tværtimod. Jeg ville gøre det igen, hvis den situation skulle foreligge. Jo, jeg ville gå på den igen lige meget, hvor hårdt det ville blive. Jeg har aldrig været i tvivl.

Regulær, hårdtarbejdende, med hænderne i meget også udenfor det faglige runder Johs. Loft nu de 70 år.

— Lægge op? Ikke hos mig. Jeg har det dejligt, dejligt travlt.

NEUENGAMME

NEUENGAMMEMØDE I BELGIEN

Den 28. marts 1971 afholdtes eksekutivmøde i Amicale Internationale de Neuengamme (AIN) i Gent i Belgien. Mødets vært var vicepræsident i AIN, Jean Evoraert.

I mødet deltog madame Aubry og Georges Bonnet begge Paris, som stedfortrædere for AIN's præsident J. A. Dolidier, der var forhindret på grund af sygdom. I øvrigt deltog generalsekretær Fritz Bringmann og Herbert Schemmel, Hamborg. Fra dansk side deltog Neuengammeforeningens formand Holger Grome, der er vicepræsident i AIN, samt foreningens næstformand Bernth Johannesson, der er generalsekretær i AIN. J. Stoberski fra Polen havde sendt afbud.

Man samledes i Gent for første gang efter AIN's generalforsamling i Grevenmühlen i september sidste år. Der har i den forløbne tid været adskillige organisatoriske vanskeligheder, idet det ikke har været nemt at erstatte den afdøde generalsekretær Hans Schwarz. Fortrædelighederne skyldtes især den vesttyske Neuengammeforening, der i flere tilfælde har optrådt på en mildt sagt uheldig måde.

Der blev på mødet i Gent opnået enighed om at søge at få udskilt AIN's organisatoriske arkiv fra det historiske arkiv, som Hans Schwarz havde samlet i Hamborg siden 1945.

Dette historiske arkiv, der også omfatter materiale fra andre lejre end Neuengamme, samt en række processer, ført mod krigsforbrydere samt et omfattende historisk materiale om arbejderbevægelsen og modstandsbevægelse i Hamborg-området samt et bibliotek på omkring 6.000 bind søges bevaret samlet. AIN vil til dette formål yde økonomisk støtte. Materialet vil som hidtil være tilgængeligt for AIN.

Æresstatuetten til Dolidier

Der blev i øvrigt på mødet opnået enighed om, at samarbejdet mellem de

to generalsekretærer blev udbygget, og at de skulle mødes én gang i kvartalet for at gennemdrøfte eventuelle problemer.

På mødet overrakte Holger Grome på den danske forenings vegne Jørgen Barfods bog »Helvede har mange navne« til den franske Neuengammeforening ved madame Aubry samt foreningens æresstatue til J. A. Dolidier, som en tak for det store arbejde, han har udført gennem årene som præsident for AIN, og hans indsats ved rejsningen af monumentet i Neuengamme.

N. K.

GENERALFORSAMLING

Forslag om midlertidige plejehjem som forløber for »Bernadottøgårdene«

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme afholdt sin ordinære generalforsamling den 14. april med dagsorden i henhold til foreningens love. Generalforsamlingens holdtes i Jord- & Betonarbejdernes Fagforenings lokaler i Kompagnistræde 34. Mange var mødt op, da foreningens formand Holger Grome bød velkommen og ved en kort højtidelighed mindedes de alt for mange medlemmer, der var gået bort i året løb.

Erik Beermann valgtes til dirigent og gav ordet til Holger Grome, der aflagde en omfattende beretning over det forløbne års begivenheder suppleret af næstformanden Bernth Johannesson, der omtalte det internationale arbejde og mødet i Gent.

Griem-sagen

Foreningens sekretær N. O. Køster orienterede om sagen mod den tidligere understormfører i SS, Hans Griem, der havde været lejrchef i udekommandoerne Husum og Dalum. Hans sag føres stadig ved retten i Hamborg, og han er endnu ikke blevet dømt for sine ugerninger. Gennem efterlysning i »Pigtråd« var det lykkedes at få fat i yderligere fem danske vidner, der nu vil blive afhørt.

STØT Kammeraternes Hjælpefonds arbejde!

S. E. - Århus

RANDERS STYRETØJS SERVICE

Støberigade - Strømmen

Randers

Smødemester
N. KRAGH JENSEN

Vand - Varme og Sanitet

Hald St. - Jylland

Tlf. 06 - 47 43 10

Fra 1. januar 1971:

Bredgade 28 · 1260 København K.
Nyt telefonnummer: (01) 12 66 11

WAIDLÖW & HANSEN

Kongens Nytorv 21

København K

POULSTRUP CEMENTSTØBERI

POULSTRUP - 9760 VRÅ

J. M. BIRKING & CO.

Gummivarefabrik A/S
Kirkebjerg Allé 31 - Vanløse

POUL MADSEN

Bovvej 1-3 - Padborg

HERLUFSHOLM GODSKONTOR

Næstved

**M. GLYTTING &
M. BLOKDAL-PEDERSEN**

Gøteborg Allé 5 C - Aarhus N

**A/S UNION
CEMENTVAREFABRIK**

Vojens

**VÆRN OM NATUREN!
H. T. R.**

SV. O. NYGAARD

Varde

JENS ROHDE

Tømremester

Chr. X's Vej 62 - Viby J.

1/8 VESTFYNS ELFORSYNING

Østergade 38 - Assens

L. W. SPONNECK

Kjærstrup pr. Holeby

Kammeraternes

Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge

P. JACOBSEN

Kong Valdemarsgade 39 - Roskilde

RINGKØBING
AUTOMOBILFORRETNING A/S
Herningvej 46 - Ringkøbing

Støt Dansk Røde Kors!

P. K. G.

Benzin & Alkohol
en dårlig cocktail
C.R.S.

A. C. L. ØSTERAA
Aalborg

C. J. BORELLA-HANSEN
El-installatør
Algade 32 - Vordingborg

**Støt kammeraternes
Hjælpefondsarbejde!**

AA.C. Kbh.

Pas på de ældre i trafikken!
E. A. F.

POUL KRISTENSEN
Bogtrykkeri
Østergade 8 Herning

BRYGGERIARBEJDERNES
FAGFORENING
København

Dansk Skovforening

<p>A/S RANDERS ASFALT- & TJÆREFABRIK Hvidemøllevej 7 - Randers</p>	<p>K. G. THOMSEN Hillerød</p>
<p>VÆRN OM VOR SKØNNE NATURI N. K. K.</p>	<p>H. SVENDSEN Slagtermester Faxe Ladeplads</p>
<p>RINGKØBING AUTOMOBILFORRETNING A/S Herningvej 46 - Ringkøbing</p>	<p>HORSENS KAROSSERIFABRIK</p>
<p>SV. AA. AAKJÆR RØDDING</p>	<p>SPAREKASSEN FOR HIRTSHALS & OMEGN</p>
<p>S. B. V. VAREHUSET A/S Ryesgade 18 - Aarhus</p>	<p>P. F. CLEEMANN Skibsmægler Aabenraa</p>
<p>TH. LAWAETZ Foto - Kino Nørreport 14 - Aabenraa</p>	<p>HERNING ELEKTROMEKANISKE VÆRKSTED</p>
<p>TOPPENBERG'S MASKINFABRIK ÅLBORG</p>	<p>SPAREKASSEN FOR CHRISTIANSFELD & OMEGN</p>
<p>LOLLAND FALSTERS KONTORFORSYNING Kirkepladsen - Nykøbing Falster</p>	<p>H. Næsted Hillerød</p>

<p>H. H. LARSEN & SØN Nordhavnen — Vejle</p>	<p>JENS KIRKEGAARD Tømrermester ANS</p>
<p><i>Støt kampen mod kræften !!!!!</i> O. F. H.</p>	<p>E. HANSEN København</p>
<p>A. HONORE & SØN Andrupsgade 2 - Lemvig</p>	<p>TH. Hj. Jensen Middelfart</p>
<p>S. LIEBST Stationsvej 19 - Fredensborg</p>	<p>DALBY BAGERI Dalby pr. Haslev</p>
<p>SCANDINAVIAN PHOENIX A/s</p>	<p>Staal - Gram</p>
<p>FRODE JOHANSEN Bagermester H. Egedesvej 6 - Århus</p>	<p>ANDERSKOUV & THOMSEN Rådg. ingeniørfirma Herning-Esbjerg</p>
<p>STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND A. E. - Valby</p>	<p>GURRE Købmandshandel</p>
<p>W. MØLLER HANSEN Revisor Vestergade 2 — Nykøbing Mors</p>	<p>TEKSTILARBEJDERNES FAGFORENING Ikast</p>
<p>MIDTBANK Brande</p>	<p>JOHS. M. PEDERSEN Købmand Aabenraa</p>

Regnskabet blev forelagt af kassere-
ren E. Jacob Jensen. Dette balancerede
med 4.830 kr. med et beskedent over-
skud på 106 kr. Kassereren appellerede
til de mange fremmødte om at finde
nye vej til at skabe en noget bedre
økonomi – og lagde selv for ved at
sælge et amerikanske lotteri med to
flotte præmier, der gav et pænt over-
skud til den betrængte kasse. Beret-
ning og regnskab blev enstemmigt god-
kendt.

Midlertidigt plejehjem

Under punktet eventuelt rejste E.
Jacob Jensen spørgsmålet om mulig-
heden for at oprette et midlertidigt
plejehjem for vore kammerater, idet
man var vidende om, at mange havde
behov for øjeblikkelig indlæggelse! Der
ville endnu gå lang tid, inden de pro-
jekterede »Bernadottegårde« i Esbjerg,
Hadsund og Roskilde ville stå færdige.
Jacob havde erfaring for, at et sådant
midlertidigt plejehjem ville kunne op-
tes i løbet af kort tid og for forholds-
vis få penge. Man ville kunne opnå at
få ansat personale, der kunne overfø-
res til »Bernadottegårdene«. Forsamlin-
gen var meget velvilligt stemt overfor
Jacob Jensens forslag, og man enedes
om at rette henvendelse bl. a. til De
Erhvervshæmmede, der skulle have
generalforsamling den 26. april, hvor
Jacob ville rejse spørgsmålet.

På valg i år var Bernth Johannesson,
L. G. Damgaard, E. Jacob Jensen og
Hans Bøjlund Sørensen, der alle blev
genvalgt. Til revisorer genvalgte Arne
Hedegaard Rasmussen og L. Kjønger-
skov. Til fanebærer genvalgte Ove
Laursen og som suppleanter til besty-
relsen valgtes Arnold Jensen, Kibæk og
L. Kjøngerskov, Gedser.

De næste arrangementer

Det oplystes, at foreningen holder en
pakkefest den 7. juni i lokalerne på
Roskildevej, og at man til september
vil arrangere den årlige færd til lejrene
ved Ems-Kanal med en afsluttende høj-
tidelighed ved monumentet i Neuen-
gamme.

Generalforsamlingen kunne derefter
afsluttes og formanden takkede dirigen-
ten for vel udført arbejde.

NK.

Pakkefest med kostbare gevinster

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuen-
gamme afholder som sidste sammenkomst
inden sommerferien en pakkefest:

M a n d a g den 7. juni 1971
Kl. 19.30

i selskabslokalerne ved Borgmester
Fischersvej og Dalgas Boulevard.

Foreningen sætter to pakker under auk-
tion den ene pakke til en værdi af omkring
200 kr. og i den anden pakke en Dødebog
fra Neuengamme til en værdi af kr. 150.—
Der vil til festen være adgang til at købe
øl m.m. til de sædvanlige lave priser.
Endvidere vil der være adgang til at be-
stille smørrebrød. Adgang giver en pakke
til en værdi af mindst kr. 5.00. På gen-
syn den 7. juni på Roskildevej. Mød
talrigt op!

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940 – 1945, SYDJYDSK AFDELING

Sydjydsk Afdeling af Sammenslutningen
af danske fanger fra frihedskampen 1940 –
1945 afholdt ordinær generalforsamling
i Frøslevlejren lørdag 27/3 d.a.

Efter valg og efterfølgende konstituering
fik den nye bestyrelse følgende sammen-
sætning:

Formand: Jørgen Bøg, Vedelsvej 6,
6760 Ribe. (05) 42 15 41.

Næstformand: Jens Oehlschlæger,
Teglværksgade 40, 6700 Esbjerg, (05) 13
14 74

Kasserer Ejner Sørensen, Houl-
bergs Alle 34, 6700 Esbjerg. (05) 12 67 01
Sekretær: Georg Schlatzer, Hvedde,
6933 Kibæk. (07) 19 13 39.

Øvrige: Niels Christensen, Holmevej 16,
6760 Ribe.

Jes Frandsen, Møllegården 8, 6340 Kruså.
Johs. Jensen, Havnegade 162, 6700 Esbjerg

Efter Generalforsamlingen holdtes møde
med andre tidligere modstandsfolk inden
for afdelingens område. Ved denne lej-
lighed talte kontorchef Thorkild Dige om
det hjælpearbejde, der udføres fra Fri-
hedsfonden og Ulykkesforsikringsdirekto-
ratet.

Den vellykkede sammenkomst afsluttedes
med fællesspisning og underholdning.

Jørgen Bøg.

De erhvervshæmmede

GENERALFORSAMLING

Den 26. april holdt foreningen sin
forårsgeneralforsamling.

Københavns Kommune havde velvil-
ligt stillet Havnerådssalen på Køben-
havns Rådhus til rådighed. Medlem-
merne var mødt så talrigt op, at alle
pladser var optaget. Der var tre beret-
ninger, formandens, det sociale ud-
valgs samt beretning fra Fangesam-
menslutningen.

Formanden talte om det udvalg, som
var nedsat ang. loven om erstatning
og som bestod af repræsentanter fra
de forskellige foreninger.

Dette udvalg er nu færdig med ar-
bejdet til lovændringer af lov 475 a, 1.
oktober 1945, og forslagene er sendt
til folketinget.

Alfred Senn gav en beretning om det
sociale udvalgs arbejde siden sidste
generalforsamling samt forklarede,
hvad lovændringerne gik ud på.

Arne Hedegård fortalte om repræsen-
tantskabsmødet i fangesammenslutnin-
gen samt om forarbejdet til pleje-
og rekreatiohjemmene.

Der var ivrig spørgelyst, så general-
forsamlingen først kunne slutte efter
midnat. Dirigenten afsluttede og tak-
kede for god ro og orden.

K. W. P.

På grund af af sommerferie m.m. kan
det være svært at træffe bestyrelses-
medlemmerne på telefon.

Benyt derfor mandag aften i Gjedde-
gården fra kl. 19.00–21.00. Tlf. Byen
5160 kun mandag aften.

Bestyrelsen.

BESTYRELSESLISTE

Landsledelsen

Landsformand Alberti Hansen, Arildsgård 41,
2700 Bronshøj, tlf. Bella 3162.

Næstformand Kai Wadsbach Petersen, Guldb-
bergshave 29, 2200 København N., tlf. 39 77 27.

Sekretær Arne Hedegård Rasmussen, Brede-
grund 19, 2300 København S.

Kasserer Alfred Bertelsen, Tøjborgvej 76,
8200 Århus N.

Dagbogsblade

Mindesten på
Svend Wagners gravsted
afsløres Grundlovsdag.

Udvalget af tidligere fanger og modstandsfolk, der i begyndelsen af april påbegyndte en indsamling til en mindesten på Svend Wagners gravsted på Hellerup kirkegård har udsendt en meddelelse om, at afsløringen af mindestenen vil finde sted på Svend Wagners 76 års fødselsdag, lørdag den 5. juni 1971 (Grundlovsdag). Det lykkedes ikke at få stenen færdig til den 5. maj, som oprindeligt planlagt.

Indsamlingen fortsætter derfor også maj måned med, og evt. bidrag bedes indsat på postgiro 11 20 00. Udvalget af tidligere fanger og modstandsfolk, Rebekka-vej 12, 2900 Hellerup.

Mærket: Mindesten til Sv. Wagner.

BEST LØSLADT

24/3. BONN. TIRSDAG

Den 67-årige Werner Best, der fra 1942 til 1945 var Hitler-Tysklands rigsbefuldmægtigede i det besatte Danmark, er blevet løsladt fra varetægtsarresten i Berlin-Moabit, hvor han havde siddet to år.

Best var sigtet for meddelagtighed i drabet på 11.000 polakker i begyndelsen af krigen. Han beklædte dengang en ledende stilling i Reichssicherheitshauptamt.

Undersøgelingsdommerens begrundelse, for løsladelsen var bevistets stilling og den kendsgerning, at selv om Best skulle blive dømt for meddelagtighed i mord, er dette strafferetslige begreb nu forældet.

Den tidligere rigsbefuldmægtigede i Danmark idømtes 1948 dødsstraf, men Højesteret ændrede dommen til 12 års fængsel. Han blev benådet og udvist af riget 1951. Indtil anholdelsen i marts 1969 var Best juridisk konsulent for Stinnes koncernen i Mülheim/Ruhr.

FROSLEV-LEJREN

Fra lørdag 1. maj er Frøslev-lejrens museum igen åbent hver dag fra kl.

10-17. Alt tyder på, at der også i år vil komme mange besøgende. Der er allerede nu anmeldt mange besøg af skoler og foreninger fra hele landet. Midt i maj skal man modtage 120 engelske soldater.

16/5.

Hilsen til Børge Rønlev

Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuen-gamme har overrakt sin æresstatuette til ekspeditionssekretær Børge Rønlev. Direktoratet for Ulykkesforsikringen, som tak for det arbejde, han har udført i mange sociale sager vedrørende tidligere danske fanger i nazistiske fængsler og koncentrationslejre.

Statuetten er en afstøbning af en træfigur skåret af en dansk fange i Neuen-gamme 1944-45.

4. maj-kollegiet

21/5

4. maj-kollegiet i Aabenraa

har udsendt årsskriftet for 1970

—71. Det smukke skrift er redigeret af redaktør Larsen-Ledet.

Regnskabet udviser et underskud på rundt regnet 9.500 kr.

Regnskabet for 4. maj-kollegiets venner udviser til gengæld et overskud på 1.500 kr.

Formanden har i årsskriftet skrevet en historisk værdifuld

afhandling om modstandsbevægelsens sønderjyske råd. Af rubrikken „Af kollegiets dagbog“

fremgår, at amtsborgmester Erik Jessen har nedlagt sit

hverv som formand, og at amtskontorchef Jes P. Caspersen er

valgt som ny formand.

27/5

Frøslev. Fra Frøslevlejrens museum blev der for nogen tid siden stjålet en værdifuld ring, der i sin tid er blevet lavet af en guld-tikrone af en fange. Der lå også to andre ringe i den aflåsede montre, men dem har tyven ikke fjernet. Politiet har endnu ikke fundet gerningsmanden.

ADOLF OG HANS »ULVEKASERNE«

Den 20. november 1944 forlod Adolf Hitler sit hovedkvarter »Wolfsschanze« (Ulveskanse) ved Rastenburg, det nuværende Ketrzyn i Polen. To dage senere gav marskal Keitel ordre til at sprænge anlægget i luften og sætte ruinerne under vand fra nærliggende søer.

Sådan ligger resterne af Hitlers berygtede hovedkvarter den dag i dag. Det eneste nye, der er lavet siden krigen, er en parkeringsplads, en kiosk for turister og et hotel for dem, der vil tilbringe længere tid i disse historisk-makabre omgivelser.

Wolfsschanze var det sted, hvor Hitler boede længst under den anden verdenskrig. Han rykkede ind den 24. juni 1941, to dage efter Tysklands åbning af krigen mod Sovjetunionen. En overgang flyttede han længere mod øst for at være nærmere fronten, men da russerne senere sørgede for, at fronten kom nærmere til Wolfsschanze, kunne han rykke tilbage igen. I foråret 1944 flyttede han for nogle måneder sit hovedkvarter til Berchtesgaten, men den 16. juli slog han sig på ny ned i Wolfsschanze, fire dage før det berømte mislykkede attentat mod ham her.

Selve fører-bunkerens havde syv meter tykke betonmure.

Mørkets gerninger hører natten til, og Hitler selv arbejdede om natten og stod først op sent på eftermiddagen. Nogen forskel kunne han ikke se, for der var ingen vinduer i hans underjordiske lokaler. Det eneste dagslys han så, oplevede han på sine korte spadsereture med sine hunde under birketræerne eller det vældige camouflagenet, der var udsæendt over førerhovedkvarterets omgivelser.

Nettet var så solidt, at rester af det den dag i dag kan findes som bygningsmateriale i mange af øgnens landbrugsbygninger.